

Pojat, miehet ja isät iskevät takaisin

MATTI LUMIJÄRVI

Onko suomalainen mies vailla tasa-arvoa? Kyllä on ja paikoin aika pahastikin, jos tähän kysymykseen haetaan vastausta tuoreesta opuksesta. Arno Kotron ja Hannu T. Sepposen toimittamassa *Mies vailla tasa-arvoa*-kirjassa lähes 30 asiaan vihkiytyntä miestä kirjoittaa mielenkäytelmästä hyvinkin laajalla pensselillä: pikkupoikien ympärileikkauksesta sosiaalityön vioutumien tai isyyden tieteellisen väheksymisen kautta ääri-feminismin lähtökohtien kritiointiin.

Mitä kirjasta voi sitten sanoa naisenemmistöisessä perheessä kasvanut ja naisvaltaisella alalla työskentelevä akateeminen mieshenkilö, jonka feministinen yliminä on jo pitkälti ehtinyt kehittyä, kuten Erkki Lampén niin kutkuttavasti kirjassa kuvailee? Oletko jo lakannut lyömästä vaimoasi? -kysymys tulee mieleen, eli sanot mitä vaan, niin väärinhän se menee. Koetan nyt siis arvioida tätä usean erillisen artikkelin kirjaa lähinnä sitä kautta, minkälaisia ajatuksia ja mielikuvia se herättää yhden lukukerran jälkeen. Tämä kai suotakoon.

Junttihan on mies, joka kuuntelee rokkia ja nauttii siitä vilpittömästi. Intellektuelli on henkilö, joka pitää myös rokista mutta ei kehtaa tunnustaa sitä, koska junttikin pitää siitä. Vanha vitsi, mutta pätee tähänkin aiheeseen. Junttihan vastustaa aina kaikenlaista feminismiä ja intellektuelli aina kannattaa. Ihminen on se, miksi tekeytyy, siksi pitääkin katsoa, miksi tekeytyy, kuten kirjassakin Vonnegutia lainataan.

Kiukku on tietysti päällimmäinen tunne, joka herää, kun kirjaa lukee miehenä. Että monet asiat ovat noin väärin! Kirjan toisen päätoimittajan, Hannu T. Sepposen mukaan tarkoitushakuiseen, mediassakin paljon tilaa saaneen karikatyyrin mukaan tyypillinen mies on johtavassa asemassa, tienaa kohtuuttoman paljon, ei tee kotitöitä, pakenee kapakkaan, mätkii sitten vaimo-aan, hylkää tämän ja hankkiutuu uuteen suhteeseen, unohtaa lapsensa, jättää elatusmaksut maksamatta, hankkiutuu sitten ostamaan sorretulta itänaiselta seksiä, ellei sitä ennen ole syylistynyt ihmiskauppaan, insettiin tai pedofiliaan. Kannibalismi onneksi sentään vielä puuttuu, miettii listaa lukeva valistunut mieslukija.

Kirjassa tuodaan esille, kuinka alan käsitteet ovat joskus hämääriä ja yleiset uskomukset huteria. Lähisuuhdeväkivalta on virallissakin yhteyksissä usein täysin sama asia kuin vain naiseen kohdistuva väkivalta, vieläpä armon syksynä 2007. Se ei kata siis turhan yleistä lapsiin ja yllättävän usein mieheenkin kohdistuvaa väkivaltaa. Ja hokema naisen eurosta 80 senttinä ei kirjan mukaan pidäkään paikkaansa, oikea summa on 96 senttiä, kun verrataan samoja aloja. Utusiakin voi siis kirjasta löytää mutta toki myös ehkä vähän heikommin perusteltuja näkemyksiä naisten ”salaliitoista”.

Keskustelun taso tasa-arvoasioissa tunnetusti vaihtelee, niin kuin kaikissa muissakin ihmiselämän asioissa. Miesten kirjoittamista teksteistä tai arkielämän

Arno Kotro & Hannu T. Sepponen (toim.)
Mies vailla tasa-arvoa
Tammi, 2007

toiminnasta saatetaan hakea joskus absurdin hupaisiakin motiiveja. Yksi tutkija kerran valitti lehdestä, että mies ottaa ”maskuliinisen tilansa” ruuhkabusissa, koska hän istuu siellä jalat levällään. Mielenkiintoista. Useimmat miehet kuitenkin tekevät niin, koska muutoin polvet painavat kipeästi edessä olevan penkin selkänojaan – nykybusit kun on selvästi suunniteltu pygmeille. Sitä paitsi maskuliiniset miehet istuvat yksinään Mersuissa, eivät busseissa!

50 vuoden sisällä, jos nykykehitys jatkuu, naisilla on lähes kaikki valta sekä julkisessa hallinnossa että yrityksissä. Se on kirjassakin esitetty Hannu Raittilän kuvaama selviö. Pääoma alkaa käyttää selvästi koulutetumpia ja pätevämpiä naisia kuten nyt miehiä käsikassaranään. Se ei välitä sukupuolesta vaan tuloksista. Sama se, kuka ihminen narussa sillä kertaa juoksee. Muttei kaikille miehille käy heikosti, jos nyt kilpailuyhteiskunnan huipulta putoamista sellaiseksi voidaan edes sanoa. Miehet osannevat kuitenkin jatkossakin laskuttaa auto-, putki-, remontti- ja huoltomiehinä palveluksitaan yhä melko kovan hinnan.

Mikä sitten on tällaisen kirjan vaikuttavuus, tuo nykypäivän muotisana ainakin valtiovallinnossa, johtaako kirjan sanoma mihinkään? Yksi keino sen arvioimiseen on esimerkik-

si katsoa, miten kirja on otettu vastaan julkisessa sanassa ja verkkokeskusteluissa. Koska aika ei riittänyt kattavaan analyysiin, tehdään tässä edes hyvin karkea jako. Kirjan vastaanotto voidaan luokitella neljänlaiseksi: vilpittömän ilo, että tällainen kirja on vihdoinkin tehty; epäilevät Tuomaat: hyviä pointteja mutta... Kolmanneksi halveksiva sävy: mikään ei ole kamalampaa kuin ruikuttava nainen – paitsi ruikuttava mies! (Tyhjänitkijästä ei tule miestä -syndrooma; tämän näkökulman voi jopa osin katsoa vahvistavan kirjan kirjoittajien huolen siitä, ettei miesten todellisiinkaan ongelmiin suhtauduta vakavasti, vaan tosimesihän hoitaa ne itse.) Neljäs suhtautumistapa on siten vastahyökkäys, jossa kyseenalaistetaan kirjan argumenttien lisäksi myös kirjoittajat ja kirjan tarkoitus: taas maskuliininen, putkiaivoinen tuote, ja arvostelun loppuun pieni tai iso tölväys. Sormituntumalta yllättävän tasan näyttävät näkökulmat menevän, joskin arvostelijan sukupuoli asiaan toki vaikuttaa, ei tosin ehkä odotetun paljon.

Mihin kirjan pitäisi sitten vaikuttaa? Jos otetaan esimerkiksi kirjan esittämät vakavat kysymykset miesten systemaattisesta syrjinnästä huoltajusasioissa tai joissakin terveydenhuollon kysymyksissä, poikien ongelmat oppilaitoksissa, puhumattakaan

kaikkein syrjäytyneimpien miesten surkeasta tilanteesta, toivoo sopii, että kirjalla olisi näistä asioista päättäviin tahoihin jotakin vaikutusta. Julkinen keskustelu on aina yksi hyvä keino, uskoo optimisti. Miehin huonosaisuus ei vaan taida olla kovinkaan trendikäs aihe.

Ongelmien syitä on tietysti hyvä pohtia. Tuskin syynä ovat yksinomaan naiset, eikä kirjassa useimmiten niin edes väitetäkään. Eritoten kirjan artikkeli siitä, kuinka naisten tasa-arvon parantaminen parhaimmillaan voi auttaa myös miesten ongelmiin, on kiinnostava. Toisessa artikkelissa nostetaan myös ruohonjuuritason neuvottelut keskiöön. Jos mies tai nainen vaikka kokee, että työpaikalla tai kotona hänen viestejään ei ymmärretä tai hänestä puhutaan loukkaavasti, kannattaa asia selvittää eikä märehdiä itsekseen. Rakenteet muuttuvat vain alhaalta, arjesta päin. Kommunikoikaa siis enemmän, olettakaa vähemmän, kuuluu kirjoittajan perusteltu toive.

Mutta mitähän vaikutusta lieenee ääri-feminististen teorioiden ja joidenkin muiden kirjassa määriteltyjen ns. avoimesti ei-objektiivisten suuntausten kovalla kritisoinnilla? Tuskin paljonkaan, sillä puolin ja toisin poterot ovat lujia ja nahkurin orsilla kai vasta tavataan. Toki onhan se hieman erikoista lukea

esimerkiksi Ruotsissa esitetyistä hurjan vihamielisistä ”kannanotoista” miehiä vastaan, mutta ansaitsevatko nämä edes tällaista huomiota? Kuten kirjassa todetaan, radikaaleimmathan eivät edes hae tasa-arvoa vaan hyvitystä jo kärsitystä vääryydestä.

Kirjasta olisi kaivannut vielä enemmän konkreettisia ehdotuksia siitä, mitä pitäisi tehdä miestenkin oikean tasa-arvon edistämiseksi. Onko siis perheenisien tekeminen nahjusmaiseksi pelleiksi tv-sarjoissa kielletävä? Entäpä lisää miehiä kotiin, kouluihin, sosiaalityöhön, lasten pariin? Auttaako se ja jos auttaa, niin miten ihmeessä tähän päästäisiin? Ja miten on miesten heikkomman terveyden ja lyhyemmän eliniän laita? Mikä osa siitä on yhteiskunnan, mikä naisten ja mikä miesten omaa syytä, mutta ennen kaikkea, mitä asialle voitaisiin tehdä tulevaisuuteen katsottaessa? Toki hyviä käytännön ehdotuksiakin kirjasta löytyy mutta silti vähemmän kuin erilaisten epäkohtien kuvailua.

Naiskirjoittajakin kirjassa olisi voinut ihan hyvin olla mukana, edes kurioositeettina. Joka tapauksessa kirja on hieman epätasaisenakin tervetullut kokoelma mietityttäviä ajatuksia. Eikä varmasti jätä lukijaa ainaakaan kylmäksi, ellei sitten paikoin tiukalla sisällöllään aiheuta vaikkapa sydänkohtausta.